

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/181/156/95

UCZCIWOŚĆ W POLITYCE

KOMUNIKAT Z BADAŃ

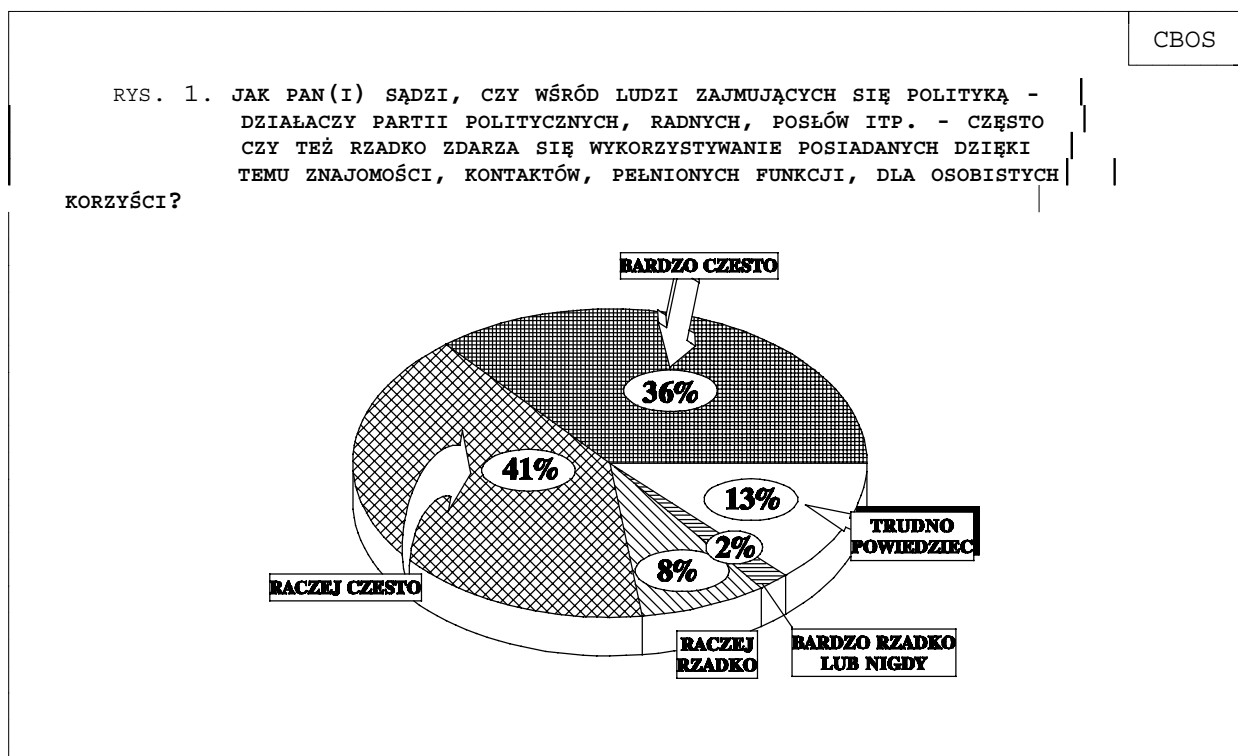
WARSZAWA, PAŹDZIERNIK '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Ludzie zajmujący się działalnością publiczną są przez społeczeństwo szczególnie surowo oceniani. Bardziej niż od innych osób oczekuje się od nich uczciwości - także w sensie materialnym. Jednocześnie społeczeństwo co jakiś czas dowiaduje się o różnych aferach, w które zamieszani są "ludzie władzy".

Jest też drugi aspekt tego zagadnienia: możliwość osiągnięcia osobistych korzyści - niekoniecznie kolidujących z kodeksem karnym - przez wykorzystywanie kontaktów, znajomości i tzw. dojsć, posiadanych dzięki "obracaniu się w świecie polityki".

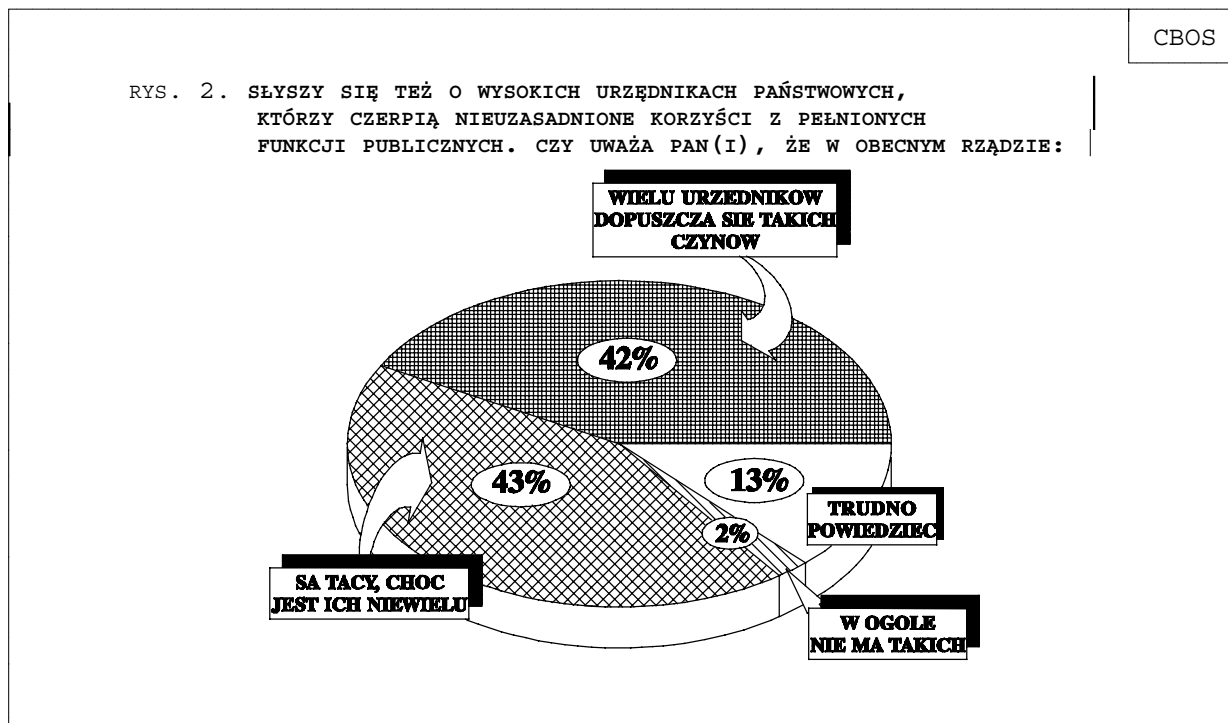
Opinie takie są bardzo rozpowszechnione. Ponad trzy czwarte badanych¹ zapytanych o tę sprawę stwierdziło, że zdarza się to często.

O częstym występowaniu tego zjawiska przekonani są przede wszystkim ludzie młodzi, mieszkańcy największych miast oraz ankietowani z wyższym wykształceniem. Im starsi badani, tym częściej nie zajmowali jednoznacznego stanowiska w tej sprawie. Podobnie powściągliwi w swoich sądach byli mieszkańcy wsi.

¹ Sondaż "Omnibus" 8-12 września '95, reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców Polski (N=968).

Jeśli natomiast chodzi o nasilenie tego zjawiska w **obecnym rządzie** - zdania są podzielone, choć niemal nikt nie kwestionuje, że wśród wysokich urzędników państwowych są tacy, którzy czerpią korzyści z pełnionej funkcji.

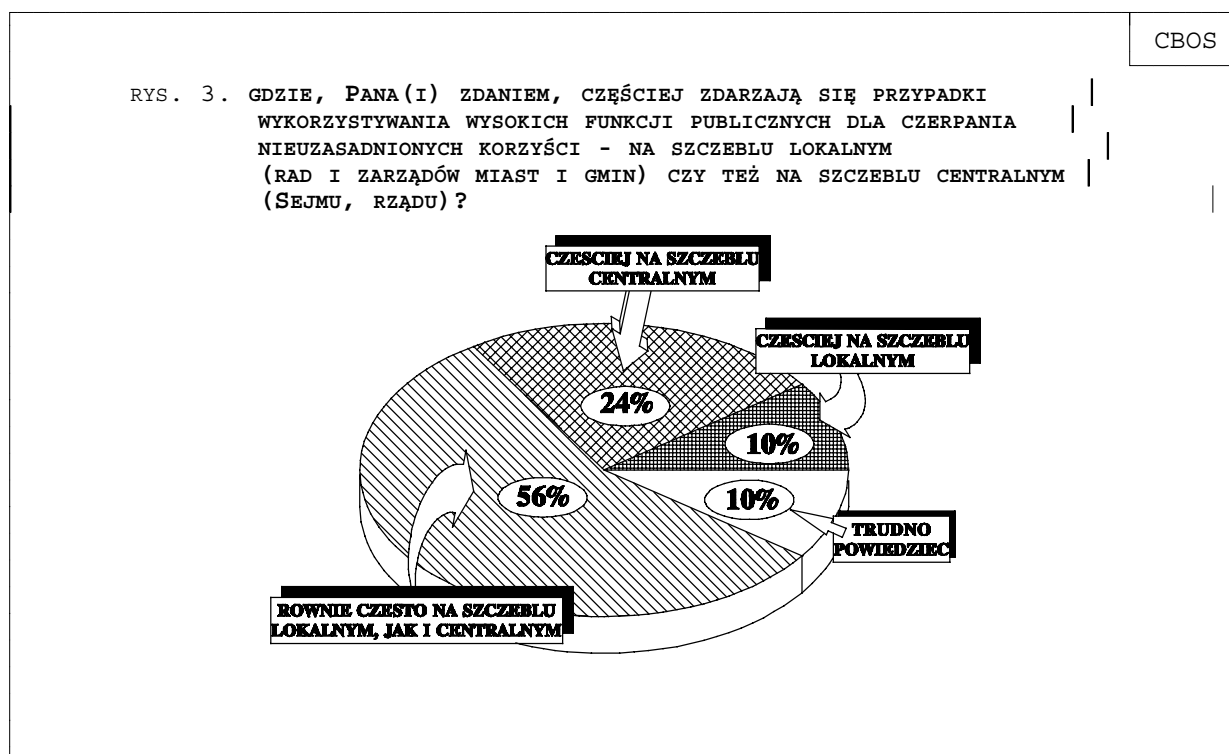

Także i w tym przypadku przekonanie, że "wielu" jest takich, częściej od innych wypowiadają ludzie młodzi, starsi zaś unikają zajęcia jednoznacznego stanowiska. Charakterystyczne jest, że im mniejsze zadowolenie z własnej sytuacji materialnej, tym większa skłonność do przypisywania nieuczciwości "tym na górze".

Co ciekawsze, również poglądy polityczne różnicują stanowisko w tej sprawie. Przekonanie, że w obecnym, lewicowym rządzie wielu wysokich urzędników czerpie nieuzasadnione korzyści ze swych funkcji, wyraźnie częściej występuje wśród ankietowanych o poglądach prawicowych (blisko połowa tak określających swoje poglądy) niż lewicowych (jedna trzecia tej grupy badanych).

Na podobne, lecz nieco inaczej sformułowane pytanie², zadane w lutym bieżącego roku, 51% ankietowanych (czyli o 9 punktów więcej niż we wrześniu) odpowiedziało, iż wielu wysokich urzędników czerpie korzyści z pełnionych funkcji publicznych. Trudno jednak orzec, czy różnica ta jest wynikiem zaostżenia brzmienia pytania czy też rząd Józefa Oleksego jest lepiej oceniany pod tym względem niż gabinet Waldemara Pawlaka.

Jak natomiast postrzegana jest uczciwość władzy lokalnej na tle "centrali"? Gdzie takich przypadków, jak opisane wyżej, jest więcej?

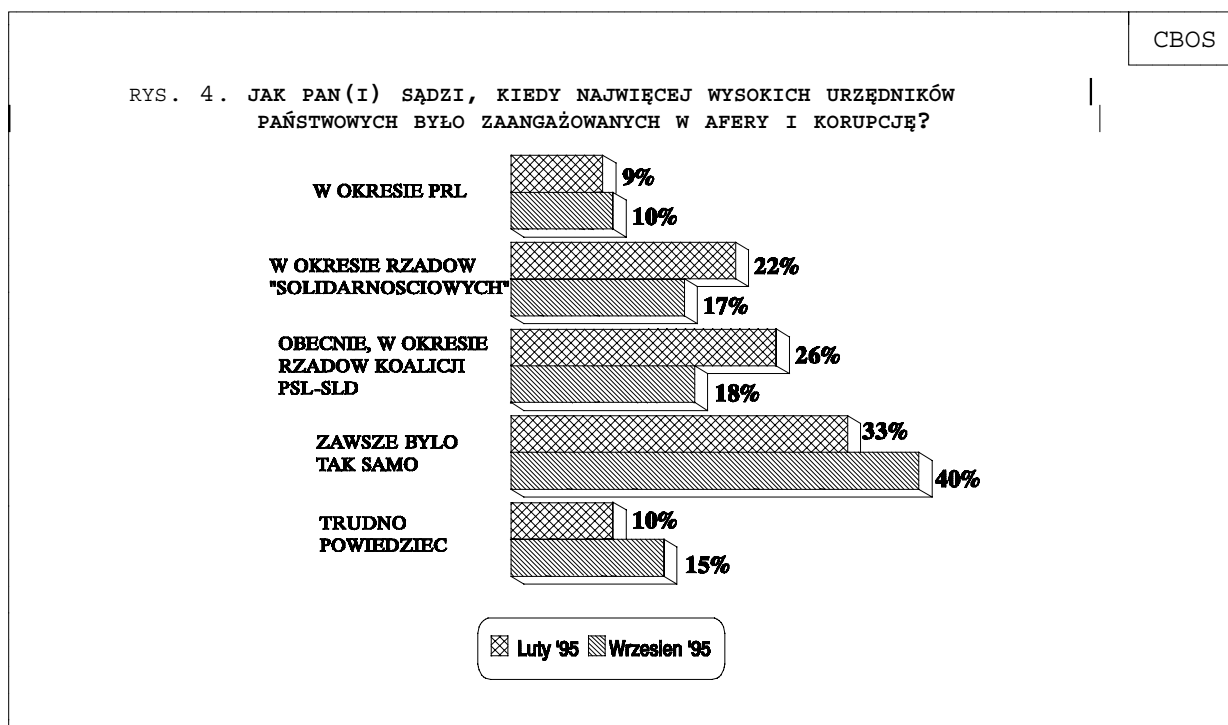

Zdaniem większości badanych, zjawisko wykorzystywania funkcji publicznych dla osobistych korzyści występuje równie często "na górze", jak i "na dole". Jednak wśród pozostałych dwukrotnie częściej pojawia się opinia o większym skażeniu tym zjawiskiem szczebla centralnego niż lokalnego. Opinie te są w pewnym stopniu uzależnione od pola obserwacji ankietowanych - mieszkańcy wsi oraz miast małych i średniej wielkości wyraźnie częściej wskazują na "centralę" niż ludność wielkomiejska.

² Nie zawierało ono słowa "nieuzasadnione".

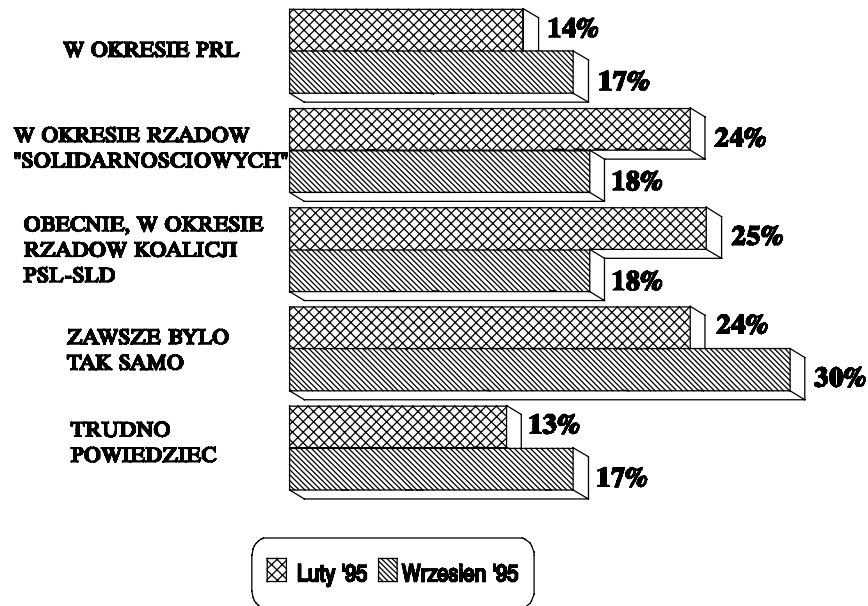
Kiedy było najwięcej afer i korupcji?

Stopień skorumpowania aparatu państwowego w Polsce na ogół nie jest kojarzony z konkretnymi ekipami rządowymi. Wśród badanych dominuje pogląd, że "zawsze było tak samo". Co więcej, opinia taka umocniła się w stosunku do lutego bieżącego roku, gdy po raz pierwszy pytaliśmy o tę sprawę³. Zwiększyło się także przekonanie, że żaden okres nie wyróżnia się pod względem materialnych rozmiarów defraudacji i kradzieży mienia publicznego. Poprzednie badanie realizowano w okresie, gdy opinia publiczna alarmowana była doniesieniami środków przekazu o niejasnych sprawach związanych z przetargami publicznymi ogłaszanymi przez URM i niektóre ministerstwa. Obecnie tego rodzaju doniesienia się nie pojawiają, co mogło wpłynąć na zaobserwowanie w sondażu wrześniowym spadku wskazań na okres rządów obecnej koalicji. Jednak spadkowi temu towarzyszy też mniejszy odsetek wskazań na okres tzw. rządów solidarnościowych. Należy więc raczej stwierdzić, że nie mamy tu do czynienia z kontekstem terminu badania, lecz z nasileniem się przekonania, iż żaden rząd nie wyróżnia się pod tym względem.

³ Por. komunikat CBOS "Czy politycy są uczciwi?", luty '95.

RYS. 5. JAK PAN(I) SĄDZI, KIEDY NAJWIĘKSZE SUMY PIENIĘDZY PUBLICZNYCH BYŁY DEFRAUDOWANE, ROZKRADANE?

Pogląd, że rozmiary korupcji zawsze były takie same zarówno pod względem zasięgu zjawiska, jak i wielkości zagarnianych kwot, szczególnie często występuje wśród inteligencji i kadry kierowniczej. Z kolei na okres rządów obecnej koalicji najczęściej wskazują rolnicy, a na lata PRL - robotnicy i prywatni przedsiębiorcy.

Najciekawsze jednak wydaje się zróżnicowanie poglądów w omawianej sprawie między sympatykami⁴ różnych partii politycznych.

⁴ Określeni wg odpowiedzi na pytanie, na którą z partii badany(a) oddał(a)by głos, gdyby wybory odbywały się w najbliższą niedzielę.

Tabela 1

w procentach

Sympatycy partii	Okres, w którym korupcja była największa				
	PRL	rzędy "solidarnościowe"	obecna koalicja	zawsze tak samo	Trudno powiedzieć
BBWR	9	3	21	64	3
PSL	-	24	22	40	16
SLD	1	38	18	32	11
NSZZ "Solidarność"	18	9	24	40	9
UP	22	11	19	36	12
UW	25	11	14	40	10
Prawica pozaparlamentarna	20	22	17	28	13

Tabela 2

w procentach

Sympatycy partii	Okres, w którym największe sumy były rozkradane				
	PRL	rzędy "solidarnościowe"	obecna koalicja	zawsze tak samo	Trudno powiedzieć
BBWR	49	8	14	22	7
PSL	12	24	15	34	15
SLD	7	38	22	22	11
NSZZ "Solidarność"	31	6	20	28	15
UP	20	22	20	29	9
UW	35	17	13	24	11
Prawica pozaparlamentarna	23	21	16	25	15

Szczególnie uderzająca wydaje się tutaj wizja PRL, prezentowana przez sympatyków lewicy. Zdaniem elektoratu SLD, okres przed 1989 rokiem był "najczystszy", znacznie "czystszy" nawet niż okres obecny, rządów popieranej przez nich partii. Największą korupcję, zarówno co do zakresu, jak i wielkości rozkradanych sum, przypisują oni najczęściej rządowi "solidarnościowym". Zbliżone poglądy mają sympatycy PSL, z tą różnicą, że częściej występuje wśród nich pogląd, iż "zawsze było tak samo".

Nieco inaczej natomiast występowanie tego zjawiska postrzega elektorat "Solidarności". Jako okres "najczystszy" w obydwu aspektach sprawy wskazuje on rządy "solidarnościowe", natomiast co do okresu, w którym korupcja była największa, zdania ma podzielone (między PRL, rządy obecnej koalicji i opinię, że "zawsze było tak samo"). Z kolei w opinii elektoratu Unii Wolności najgorzej pod omawianym względem wypada okres PRL.

Ocena poszczególnych okresów z punktu widzenia uczciwości aparatu państwowego wiąże się także silnie z sympatiami do poszczególnych kandydatów w zbliżających się wyborach prezydenckich.

Tabela 3

w procentach

Deklarujący głosowanie na:	Okres, w którym korupcja była największa				
	PRL	rządy "solidarnościowe"	obecna koalicja	zawsze tak samo	Trudno powiedzieć
Aleksandra Kwaśniewskiego	4	30	16	40	10
Waldemara Pawlaka	-	35	27	17	21
Tadeusza Zielińskiego	7	25	12	43	13
Jacka Kuronia	9	18	14	44	15
Hannę Gronkiewicz-Waltz	16	14	23	36	11
Lecha Wałęsę	26	8	15	39	12

Tabela 4

w procentach

Deklarujący głosowanie na:	Okres, w którym największe sumy były rozkradane				
	PRL	rządy "solidarnościowe"	obecna koalicja	zawsze tak samo	Trudno powiedzieć
Aleksandra Kwaśniewskiego	4	34	20	30	12
Waldemara Pawlaka	6	44	12	14	24
Tadeusza Zielińskiego	26	22	8	27	17
Jacka Kuronia	29	15	18	17	21
Hannę Gronkiewicz-Waltz	26	11	17	30	16
Lecha Wałęsę	39	7	17	26	11

Badani nieco inaczej postrzegają wyróżnione okresy pod względem powszechności zjawiska korupcji, a inaczej - gdy oceniają rozmiary strat materialnych, jakie ona przynosiła. Ogólny kierunek zróżnicowania ocen jest jednak dość klarowny: zwolennicy Aleksandra Kwaśniewskiego i Waldemara Pawlaka, podobnie jak sympatycy partii, które tych kandydatów wysunęły, są zdania, że korupcja osiągnęła największe rozmiary po upadku PRL. Z kolei zwolennicy Tadeusza Zielińskiego i Jacka Kuronia, jeśli chodzi o stopień skorumpowania aparatu władzy najczęściej są zdania, że "zawsze było tak samo", natomiast częściej wskazują na PRL jako na okres, gdy największe sumy były rozkradane. Najbardziej krytyczni wobec PRL w obydwu aspektach sprawy są zwolennicy Lecha Wałęsy i Hanny Gronkiewicz-Waltz.

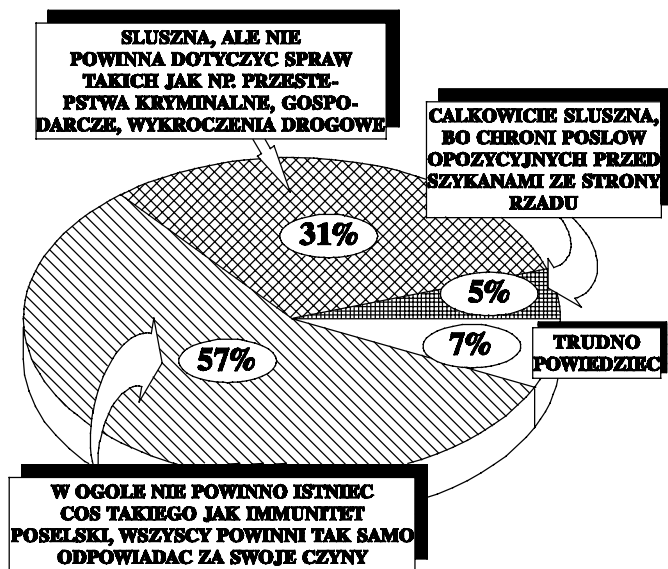
Opinia o rozmiarach korupcji jest oczywiście tylko jednym ze składników oceny danego okresu. Niemniej przytoczone tutaj wyniki wskazują na silny związek między opcjami politycznymi a oceną niedawnej przeszłości, jak można przypuszczać - nie tylko w omawianym tutaj zakresie.

Opinie o zasadności funkcjonowania immunitetu poselskiego

W kontekście różnych spraw o charakterze aferalnym pojawia się od czasu do czasu kwestia immunitetu poselskiego. Zapytaliśmy badanych, co sądzą o samej zasadzie nietykalności posłów, bez nawiązywania do konkretnych spraw. Wyrażna większość pytanym wypowiedziała się przeciwko chronieniu kogokolwiek immunitetem, wychodząc z założenia, że wszyscy, niezależnie od pełnionej funkcji, powinni tak samo odpowiadać za swoje czyny.

Tym razem stanowiska w omawianej sprawie nie różnicują poglądy polityczne badanych. Zależy ono jedynie od wykształcenia - im wyższy jego poziom, tym częstszy pogląd, że przywilej ten jest słuszny, ale jego zasięg powinien zostać ograniczony.

RYS. 6. CZY ZASADA IMMUNITETU POSELSKIEGO JEST SŁUSZNA CZY NIE?

★

★

★

Wśród badanych rozpowszechnione jest przekonanie, że wykorzystywanie pełnionych funkcji publicznych w celu uzyskania osobistych korzyści to częste zjawisko. Przeważa pogląd, że spotyka się je równie często na szczeblu lokalnym, jak i centralnym.

Stosunkowo najwięcej ankietowanych jest zdania, że korupcja w aparacie państwowym zawsze występowała w takim samym stopniu, niezależnie od tego, kto był u władzy. Jednak badani o wyklarowanych opcjach politycznych różnią się dość znacznie w opiniach o tym, w którym okresie była ona największa. Linia podziału przebiega między okresem PRL i tzw. rządów solidarnościowych, w małym stopniu dotyczy okresu rządów obecnej koalicji.

Zasada immunitetu poselskiego w obecnej postaci jest dość zgodnie oceniana jako niesłuszna, przy czym pogląd całkowicie przeciwny immunitetowi przeważa nad poglądem uznającym jego słuszność, ale wskazującym na konieczność ograniczenia zasięgu.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. piłskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Jak Pan(i) sądzi, czy wśród ludzi zajmujących się polityką - działaczy partii politycznych, radnych, posłów itp. - często czy też rzadko zdarza się wykorzystywanie posiadanych dzięki temu znajomości, kontaktów, pełnionych funkcji dla osobistych korzyści? (%)

	Często	Rzadko	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	77	10	13	967
Płeć				
Meżczyźni	82	9	9	457
Kobiety	73	10	17	510
Wiek				
do 24 lat	85	10	5	132
25-34	89	6	5	174
35-44	77	14	9	191
45-54	78	11	11	190
55-64	69	7	24	132
65 lat i więcej	61	11	28	149
Miejsce zamieszkania				
Wieś	71	11	18	354
Miasto do 20 tys.	77	12	11	123
od 21 do 100 tys.	77	12	11	168
101-500 tys.	81	9	10	177
501 tys.i więcej mieszk.	86	5	9	144
Region				
Północny	74	16	10	102
Zachodni	74	13	12	116
Środkowozachodni	75	5	20	133
Środkowy	87	6	6	196
Wschodni	68	6	25	101
Południowo-wschodni	80	11	9	162
Południowo-zachodni	72	14	14	157
Wykształcenie				
Podstawowe	65	10	25	344
Zasadnicze zawodowe	81	11	8	247
Średnie	83	11	6	294
Wyższe	92	7	2	82
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	95	5	1	76
Prac.umysł.niż.szczebla	87	7	6	88
Pracownicy fiz.- umysł.	87	5	7	64
Robotnicy wykwalifikowani	80	15	6	119
Robotnicy niewykwalifik.	81	14	5	51
Rolnicy	70	12	18	65
Prywatni przedsiębiorcy	88	4	8	44
Bierni zawodowo				
Renciści	61	13	26	127
Emeryci	64	10	26	181
Uczniowie i studenci	88	6	5	36
Bezrobotni	85	9	6	76
Gospodynie domowe i inni	72	15	13	38
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	94	4	3	97
Sektor państwowy	83	13	4	146
Sektor prywatny	86	7	7	185
Spółdzielczość	82	11	8	15
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	75	9	16	179
125 - 199	70	18	13	122
200 - 274	78	8	14	258
275 - 324	81	6	13	129
325 i powyżej	81	11	8	216
Ocena własnych war. mater.				
Złe	75	8	17	360
Średnie	75	13	12	415
Dobre	86	8	7	192
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	74	12	14	71
Raz w tygodniu	72	12	16	551
Kilka razy w roku	86	6	9	262
W ogóle nie uczestniczy	89	7	4	78
Poglądy polityczne				
Lewica	83	11	6	180
Centrum	84	8	7	278
Prawica	80	11	8	259
Trudno powiedzieć	61	10	29	246

Tabela 2. Słyszysz się też o wysokich urzędnikach państwowych, którzy czerpią nieuzasadnione korzyści z pełnionych funkcji publicznych. Czy uważa Pan(i), że w obecnym rządzie:
1 - wielu wysokich urzędników dopuszcza się takich czynów; 2 - są tacy, choć jest ich niewielu; 3 - w ogóle nie ma takich urzędników (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	42	43	2	13	964
Płeć					
Mężczyźni	45	46	2	8	454
Kobiety	39	41	2	18	510
Wiek					
do 24 lat	55	39	4	2	132
25-34	44	46	1	9	174
35-44	37	53	1	9	189
45-54	37	48	2	13	190
55-64	45	37	3	15	132
65 lat i więcej	37	31	1	31	147
Miejsce zamieszkania					
Wieś	41	39	2	18	352
Miasto do 20 tys.	42	44	0	14	122
od 21 do 100 tys.	41	50	1	8	168
101-500 tys.	41	47	2	10	177
501 tys.i więcej mieszk.	48	41	1	10	144
Region					
Północny	39	46	4	11	102
Zachodni	36	46	3	15	115
Środkowozachodni	47	38	0	15	132
Środkowy	42	50	0	8	196
Wschodni	40	35	5	20	100
Południowo-wschodni	38	47	2	12	162
Południowo-zachodni	49	37	0	14	157
Wykształcenie					
Podstawowe	40	35	1	24	341
Zasadnicze zawodowe	45	46	2	7	247
Średnie	43	48	1	8	294
Wyższe	40	53	3	4	82
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	36	61	0	3	76
Prac.umysł.niż.szczebla	41	48	2	8	88
Pracownicy fiz.- umysł.	38	44	1	16	64
Robotnicy wykwalifikowani	49	47	1	3	118
Robotnicy niewykwalifik.	29	61	7	3	51
Rolnicy	39	42	2	16	65
Prywatni przedsiębiorcy	46	43	3	8	44
Bierni zawodowo					
Renciści	39	37	1	23	125
Emeryci	39	36	1	24	181
Uczniowie i studenci	47	50	4	0	36
Bezrobotni	53	37	0	10	76
Gospodynie domowe i inni	59	25	0	16	38
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	38	49	1	12	97
Sektor państwowy	36	55	3	7	146
Sektor prywatny	47	48	1	4	184
Spółdzielczość	28	58	7	8	15
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 125 zł	45	41	2	12	179
125 - 199	40	43	1	16	122
200 - 274	43	43	2	12	258
275 - 324	44	42	1	13	129
325 i powyżej	36	52	1	11	216
Ocena własnych war. mater.					
Złe	48	36	1	15	358
Średnie	40	47	2	12	414
Dobre	36	51	2	11	192
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	51	33	0	16	71
Raz w tygodniu	38	44	2	16	549
Kilka razy w roku	52	40	1	8	260
W ogóle nie uczestniczy	29	59	4	8	78
Poglądy polityczne					
Lewica	35	58	1	5	179
Centrum	43	47	3	8	277
Prawica	48	41	1	10	259
Trudno powiedzieć	40	32	1	27	245

Tabela 3. Gdzie, Pana(i) zdaniem, częściej zdarzają się przypadki wykorzystywania wysokich funkcji publicznych dla czerpania nieuzasadnionych korzyści - na szczeblu lokalnym (rad i zarządów miast i gmin) czy też na szczeblu centralnym (Sejmu, rządu)?
1 - częściej na szczeblu lokalnym; 2 - częściej na szczeblu centralnym; 3 - równie często na szczeblu lokalnym, jak i centralnym

	1			2			3			Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	10			24			56			10	966
Płeć											
Mężczyźni	12			27			55			6	456
Kobiety	8			21			57			13	510
Wiek											
do 24 lat	14			20			62			3	132
25-34	14			19			59			8	174
35-44	7			21			62			9	190
45-54	11			27			55			7	190
55-64	7			30			52			11	132
65 lat i więcej	5			26			45			23	149
Miejsce zamieszkania											
Wieś	6			29			51			13	353
Miasto do 20 tys.	12			20			59			8	123
od 21 do 100 tys.	8			28			55			8	168
101-500 tys.	9			17			66			9	177
501 tys. i więcej mieszk.	19			17			56			8	144
Region											
Północny	12			19			63			6	102
Zachodni	7			32			52			9	115
Środkowozachodni	6			20			57			17	133
Środkowy	14			20			60			6	196
Wschodni	10			24			47			18	101
Południowo-wschodni	12			28			57			3	162
Południowo-zachodni	6			24			55			15	157
Wykształcenie											
Podstawowe	6			23			53			18	344
Zasadnicze zawodowe	14			25			52			9	247
Średnie	10			24			63			4	294
Wyższe	15			24			58			3	82
Grupa społ.-zaw. pracujący											
Kadra kier., inteligencja	15			16			68			1	76
Prac.umysł.niż.szczebla	6			22			68			3	88
Pracownicy fiz.- umysł.	6			23			62			9	64
Robotnicy wykwalifikowani	16			22			55			7	119
Robotnicy niewykwalifik.	10			31			49			10	51
Rolnicy	7			28			44			21	65
Prywatni przedsiębiorcy	6			35			59			0	44
Bierni zawodowo											
Renciści	8			31			42			20	127
Emeryci	7			25			52			16	181
Uczniowie i studenci	9			16			71			5	36
Bezrobotni	15			19			62			3	76
Gospodynie domowe i inni	18			12			64			6	38
Pracujący poza rolnictwem											
Sfera budżetowa	14			15			70			1	97
Sektor państwowy	11			25			58			5	146
Sektor prywatny	9			24			59			7	185
Spółdzielczość	18			15			51			17	15
Dochody na jedną osobę											
Poniżej 125 zł	9			27			53			11	179
125 - 199	10			19			64			7	122
200 - 274	9			27			53			11	258
275 - 324	5			22			60			13	129
325 i powyżej	16			24			54			6	216
Ocena własnych war. mater.											
Złe	7			22			59			12	359
Średnie	11			26			53			10	415
Dobre	13			22			58			7	192
Udział w prakt. religijnych											
Kilka razy w tygodniu	7			31			49			13	71
Raz w tygodniu	9			24			56			12	551
Kilka razy w roku	10			24			58			8	261
W ogóle nie uczestniczy	21			20			57			3	78
Poglądy polityczne											
Lewica	11			26			58			4	180
Centrum	12			23			59			7	278
Prawica	12			28			54			6	259
Trudno powiedzieć	5			19			54			22	246

Tabela 4. Jak Pan(i) sądzi, kiedy najczęściej wysokich urzędników państwowych było zaangażowanych w afery i korupcję? 1 - w okresie PRL; 2 - w okresie rządów "solidarnościowych"; 3 - obecnie, w okresie rządów koalicji PSL-SLD; 4 - zawsze było tak samo (%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	9	17	18	40	15	966
Płeć						
Mężczyźni	12	21	18	39	10	456
Kobiety	7	13	18	41	20	510
Wiek						
do 24 lat	6	13	18	43	20	132
25-34	11	17	16	48	8	174
35-44	8	21	15	43	12	190
45-54	10	18	16	42	14	190
55-64	11	17	21	34	17	132
65 lat i więcej	10	14	26	28	22	149
Miejsce zamieszkania						
Wieś	6	23	20	33	18	353
Miasto do 20 tys.	6	20	21	37	16	123
od 21 do 100 tys.	12	12	21	44	12	168
101-500 tys.	15	11	14	45	15	177
501 tys. i więcej mieszk.	11	13	14	50	13	144
Region						
Północny	13	19	17	38	14	102
Zachodni	13	14	21	45	7	115
Środkowozachodni	4	27	19	35	15	133
Środkowy	12	18	18	42	10	196
Wschodni	7	17	12	33	31	101
Południowo-wschodni	6	17	22	40	15	162
Południowo-zachodni	11	9	17	45	18	157
Wykształcenie						
Podstawowe	7	16	25	31	22	344
Zasadnicze zawodowe	12	19	16	39	13	247
Średnie	8	18	14	47	13	294
Wyższe	17	9	12	59	4	82
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	12	8	9	67	4	76
Prac. umysł. niż. szczebla	4	25	13	46	11	88
Pracownicy fiz. - umysł.	10	17	9	51	14	64
Robotnicy wykwalifikowani	16	22	13	30	20	119
Robotnicy niewykwalifik.	22	12	27	35	4	51
Rolnicy	0	20	36	31	13	65
Prywatni przedsiębiorcy	14	17	18	41	9	44
Bierni zawodowo						
Renciści	6	15	20	35	24	127
Emeryci	11	16	21	33	19	181
Uczniowie i studenci	5	10	20	42	23	36
Bezrobotni	9	18	13	50	10	76
Gospodynie domowe i inni	0	17	30	37	17	38
Pracujący poza rolnictwem						
Sfera budżetowa	8	17	12	55	8	97
Sektor państwowy	14	19	14	36	17	146
Sektor prywatny	14	16	15	48	7	185
Spółdzielczość	8	32	18	14	28	15
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 125 zł	7	24	20	33	17	179
125 - 199	4	25	25	34	11	122
200 - 274	9	14	17	45	14	258
275 - 324	9	11	19	42	19	129
325 i powyżej	15	16	16	41	11	216
Ocena własnych war. mater.						
Złe	5	19	22	37	17	359
Średnie	11	17	16	41	15	415
Dobre	13	14	18	44	11	192
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	8	8	15	45	24	71
Raz w tygodniu	9	16	21	37	16	551
Kilka razy w roku	9	23	14	42	12	261
W ogóle nie uczestniczy	12	13	12	51	11	78
Poglądy polityczne						
Lewica	6	29	18	38	8	180
Centrum	10	22	17	41	10	278
Prawica	15	11	19	44	11	259
Trudno powiedzieć	6	8	19	37	30	246

Tabela 5. Jak Pan(i) sądzi, kiedy największe sumy pieniędzy publicznych były defraudowane, rozkradane?
1 - w okresie PRL; 2 - w okresie rządów "solidarnościowych"; 3 - obecnie, w okresie rządów koalicji PSL-SLD; 4 - zawsze było tak samo

					(%)	
	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	17	18	18	30	18	965
Płeć						
Mężczyźni	18	22	19	28	12	455
Kobiety	16	14	16	31	22	509
Wiek						
do 24 lat	24	13	12	32	19	132
25-34	23	14	16	34	13	174
35-44	16	22	18	29	15	189
45-54	16	22	16	29	17	190
55-64	14	18	24	28	16	131
65 lat i więcej	11	16	21	26	27	149
Miejsce zamieszkania						
Wieś	13	21	18	28	20	353
Miasto do 20 tys.	14	20	20	23	23	122
od 21 do 100 tys.	22	18	15	30	14	168
101-500 tys.	19	13	19	32	17	177
501 tys. i więcej mieszk.	24	13	17	35	11	144
Region						
Północny	24	22	13	22	19	102
Zachodni	18	19	18	32	13	115
Środkowozachodni	16	29	18	21	16	132
Środkowy	17	15	23	31	14	196
Wschodni	10	17	15	28	30	101
Południowo-wschodni	15	16	20	31	18	162
Południowo-zachodni	21	10	14	38	17	157
Wykształcenie						
Podstawowe	12	14	23	26	25	343
Zasadnicze zawodowe	22	18	16	31	14	246
Średnie	17	22	16	31	14	294
Wyższe	30	19	6	36	8	82
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	20	16	10	45	9	76
Prac. umysł. niż. szczebla	13	24	13	36	15	88
Pracownicy fiz. - umysł.	16	19	12	36	17	64
Robotnicy wykwalifikowani	24	19	16	28	13	118
Robotnicy niewykwalifik.	27	21	13	27	11	51
Rolnicy	6	16	37	24	17	65
Prywatni przedsiębiorcy	27	23	10	29	10	44
Bierni zawodowo						
Renciści	13	13	24	23	26	127
Emeryci	15	18	18	26	23	181
Uczniowie i studenci	28	8	15	25	24	36
Bezrobotni	12	17	19	35	17	76
Gospodynie domowe i inni	26	16	17	24	16	38
Pracujący poza rolnictwem						
Sfera budżetowa	16	18	11	43	13	97
Sektor państwowy	24	24	15	26	11	146
Sektor prywatny	21	16	14	37	13	184
Spółdzielczość	11	46	0	8	36	15
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 125 zł	11	20	22	28	18	179
125 - 199	14	25	18	26	17	122
200 - 274	21	14	18	31	16	258
275 - 324	17	15	18	26	23	129
325 i powyżej	22	18	14	31	14	215
Ocena własnych war. mater.						
Złe	14	18	22	26	19	359
Średnie	17	18	15	32	18	415
Dobre	22	15	16	32	14	192
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	22	4	16	35	23	71
Raz w tygodniu	16	15	18	30	20	549
Kilka razy w roku	16	26	18	27	13	261
W ogóle nie uczestniczy	28	18	13	34	8	78
Poglądy polityczne						
Lewica	9	36	17	29	9	179
Centrum	16	21	20	29	14	277
Prawica	29	12	17	30	12	259
Trudno powiedzieć	12	7	17	31	33	246

Tabela 6. Czy, Pana(i) zdaniem, zasada immunitetu poselskiego jest słuszna czy też nie?
 1 - całkowicie słuszna, bo chroni posłów opozycyjnych przed szykanami ze strony rządu; 2 - słuszna, ale nie powinna dotyczyć spraw takich jak np. przestępstwa kryminalne, gospodarcze, wykroczenia drogowe; 3 - w ogóle nie powinno istnieć coś takiego jak immunitet poselski, wszyscy powinni tak samo odpowiadać za swe czyny

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	5	31	58	7	967
Płeć					
Mężczyźni	5	38	53	4	457
Kobiety	5	24	61	9	510
Wiek					
do 24 lat	3	44	50	3	132
25-34	7	31	58	4	174
35-44	6	29	58	6	191
45-54	5	30	60	5	190
55-64	6	29	58	7	132
65 lat i więcej	4	21	59	16	149
Miejsce zamieszkania					
Wieś	5	27	61	8	354
Miasto do 20 tys.	3	27	65	6	123
od 21 do 100 tys.	2	34	57	7	168
101-500 tys.	10	34	48	7	177
501 tys. i więcej mieszk.	4	36	55	4	144
Region					
Północny	5	37	50	8	102
Zachodni	7	28	61	5	115
Środkowozachodni	15	20	59	6	133
Środkowy	5	37	53	5	196
Wschodni	1	32	57	10	101
Południowo-wschodni	2	33	61	4	163
Południowo-zachodni	2	26	60	11	157
Wykształcenie					
Podstawowe	5	22	59	14	345
Zasadnicze zawodowe	5	24	66	5	247
Średnie	6	39	53	2	294
Wyższe	2	55	42	0	82
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	4	44	52	0	76
Prac. umysł. niż. szczebla	6	32	61	1	88
Pracownicy fiz. - umysł.	2	29	64	5	64
Robotnicy wykwalifikowani	7	34	55	4	120
Robotnicy niewykwalifik.	4	49	46	2	51
Rolnicy	10	13	66	11	65
Prywatni przedsiębiorcy	9	37	44	9	44
Bierni zawodowo					
Renciści	1	26	59	14	127
Emeryci	6	24	60	10	181
Uczniowie i studenci	5	50	37	9	36
Bezrobotni	3	18	74	5	76
Gospodynie domowe i inni	8	41	46	5	38
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	5	39	54	2	97
Sektor państwowy	9	31	58	2	147
Sektor prywatny	5	37	54	4	185
Spółdzielczość	5	65	30	0	15
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 125 zł	5	24	63	8	179
125 - 199	5	22	66	7	123
200 - 274	6	28	57	9	258
275 - 324	4	36	53	7	129
325 i powyżej	4	41	54	1	216
Ocena własnych war. mater.					
Złe	6	22	61	11	360
Średnie	5	32	58	6	415
Dobre	5	44	51	1	192
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	4	16	67	13	71
Raz w tygodniu	5	28	60	7	552
Kilka razy w roku	5	35	55	5	261
W ogóle nie uczestniczy	8	46	43	4	78
Poglądy polityczne					
Lewica	6	37	56	2	180
Centrum	7	31	60	1	278
Prawica	4	33	59	4	259
Trudno powiedzieć	3	24	54	19	246